Ч. 264 (13.809). Львів, середа 3. жовтня 1934. Pooztowa opłata opłacono ryczałtem. Рік LV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 5·00 зол. Чвертьрічно 15·00 „ Піврічно 30·00 „ Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці і земл. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Виборчий реґулямін до сільських рад.

Вже вийшов виборчий реґулямін до сільських громадських рад в опрацюванні Володимира Целевича. Цілий реґулямін з докладними поясненнями, прикладами й зразками, поміщений у ч. 38. тижневика „Свобода". Щоби всім громадам у краю якнайскоріше доставити реґулямін, без якого майже неможливо перевести вибори, сьогодні розсилається те число „Свободи" до всіх Повітових Народніх Комітетів Українського Національно-Демократичного Обєднання в краю. Коли би висланого числа примірників реґуляміну було за мало, просимо негайно замовити ще потрібну кількість.

Зголошуйтеся негайно до Повітових Народніх Комітетів за числом 38. „Свободи", яке містить виборчий реґулямін.

Число „Свободи" з реґуляміном коштує всього 30 сотиків.

Спішіться, бо вибори за плечима, а щоби їх з успіхом для нас перевести, то треба добре запізнатися з постановами виборчого реґуляміну.

Виборчий реґулямін появиться також окремою відбиткою, яку можна замовити в Адміністрації „Свободи" (Львів, Ринок 10.) і в Краєвій Народній Канцелярії (Львів, Підвалля 7.) Коштуватиме також лише 30 сот.

Належитість за розіслані примірники часопису з реґуляміном чи за відбитку просимо слати до Кр. Народньої Канцелярії на адресу: Гриць Гладкий, Львів, Підвалля 7., або чеком „Свободи" з дописком „виб. реґулямін".

КРАЄВА НАРОДНЯ КАНЦЕЛЯРІЯ.

Посередництво Мадярщини між Німеччиною й Австрією.

Німецький посол у Відні фон Папен негайно по приїзді на Мадярщину до посла Мецера відбув довшу нараду з премієром Ґембешом в хаті посла Мецера. Уряд заперечує поголоски закордонної преси, наче би Мадярщина змінювала свою орієнтацію в закордонній політиці з Італії на Німеччину. Здогадуються, що Мадярщина буде посередничити між Німеччиною та Австрією заки Папен обійме своє становище у Відні. Папен залишиться на Мадярщині декілька днів. Урядові кола запевняють, що Папен приїхав до своїх приятелів на лови. Всеж таки подорож Папена перед обняттям становища у Відні і перед візитою премієра Ґембеша у Варшаві викликала у дипльоматичних колах різні здогади. Папенові підсувають спеціяльну місію в Будапешті. Кажуть що розмови Папена з Ґембешом будуть темою нарад Ґембеша у Варшаві.

СОЮЗ МІЖ ПОЛЬЩЕЮ І МАДЯРЩИНОЮ.

ПАРИЖ, ПАТ. „Евр" повідомляє: В женевських колах кружляють поголоски, що по візиті Ґембеша у Варшаві Польща і Мадярщина заключать договір про ненапад.

Перед упадком еспанського уряду.

ПАРИЖ, 1. 10. ПАТ. З Мадриду повідомляють, що дійде до кризи уряду Сампера. Уряд має піддержку в кортезах тільки 80 голосів радикальної партії та частину голосів незалежних. Таким чином уряд не здобуде більшости, бо в кортезах є 459 послів.

„Берлінер Таґеблят" повідомляє, що в Мадриді відбулися наради проводу „Народньої Акції" під проводом Ґіль Робля та радикальної партії в справі урядової кризи. Ґіль Робль заявив, що його „Народня Акція" не буде піддержувати ніякого уряду, який матиме меншість у кортезах. Коли би не дійшло до коаліції між партіями, Ґіль Робль буде домагатися розвязання кортезів і розписання нових виборів.

Радикали годяться на співпрацю в уряді з іншими партіями тільки під умовиною, що уряд створить їхній провідник Леру.

Поворот короля Югославії.

БІЛГОРОД, 1. X. ПАТ. Король Олександер з дружиною і міністром Єфтічом та почотом вернувся вчора до Білгороду зі Софії. Югославянська преса присвячує великі статті візиті короля Олександра підкреслюючи, що подорож короля Югославії до Софії матиме велике значіння для ходу подій на Балкані.

През. Рузвельт про господарське положення.

ВАШИНҐТОН, 1. 10. ПАТ. През. Рузвельт виголосив до радія промову про господарське і суспільне положення у Злучених Державах. Президент підкреслив, що головним завданням вдержати і розбудувати уряд народньої відбудови, в рамках якої мусять співпрацювати підприємці і робітники. В жовтні задумує президент скликати нараду підприємців і робітників, щоби запевнити „мир у промислі". Крім того президент звернеться до парляменту, щоби признав уряд „Найри" складовою частиною державної адміністрації.

Комінтерн під проводом Сталіна.

МОСКВА, ПАТ. Москва святкувала 70-ліття інтернаціоналу. На першій сторінці „Правди" видніє товстим друком гасло: Комінтерн під проводом Сталіна поведе пролетаріят усіх країв до перемоги світової, комуністичної революції. Таким чином орґан комуністичної партії стверджує офіційно, що Сталін кермує комінтерном. Безпосередньо під тим гаслом видрукований звіт з промови ком. Літвінова у Женеві про конечність скликати розброєну конференцію.

Окремі школи для жидів.

ВІДЕНЬ, ПАТ. Австрійський міністр освіти видав розпорядок, щоби учеників жидів відокремити в гімназіях в одній клясі. Віденська шкільна рада дістала приказ поладнувати жалі батьків, які могли би повстати внаслідок розпорядку.

Перед новою кольонізацією нашйх земель.

ЗАВДАННЯ „ЗЕМСЬКОГО Т-ВА ПАРЦЕЛЯЦІЙНОГО" У ЛЬВОВІ.

I.

„Новий Час", обговорюючи в числі 192-ім кольонізаційні пляни поляків, є тої гадки, що кольонізація Сх. Галичини закривається ще маленьким фіговим листком. Тимчасом поляки поробили вже зовсім конкретні і далекойдучі приготування до нової кольонізації Сх. Галичини і того ніяким фіговим листком не скривають.

І так у червні ц. р. вписано в судовий реєстр у Львові нову Акційну С-ку під назвою: Ziemskie T-wo Parcelacyjne S. A. we Lwowie" Акційного капіталу має С-ка 800.000 золотих. Її завідуючим директором є п. Казимир Козловський, стриечний брат премієра. Згідно з нашими інформаціями новооснована С-ка є прибудівкою „Т-ва Кредитового Земського" у Львові, яке є власником більшої частини акцій. Дальшими акціонерами, як нас інформують, є львівська і краківська Каса Ощадности та Галицька Каса Ощадности, які поза акційним капіталом отворили для С-ки кредит у висоті десять міліонів золотих. Крім того має С-ка запевнений кредит Банку Рільного.

ЦІЛЬ НОВОЇ СПІЛКИ.

Ціль тої Спілки — кольонізація Сх. Галичини елементом зі західних воєвідств. Для своїх цілей буде Т-во набувати в першій мірі маєтности, ліцитовані його матірнім Т-вом Кред. Земським та іншими інституціями довгоречинцевого кредиту, як також маєтности, продавані з вільної руки. До речі: Т-во набуло вже для кольонізаційних цілей в останніх 2—3 тижнях цілу низку маєтностей. Цікаве, що на маєтности, ліцитовані тепер Т-вом Кред. Земським у Львові, нема буквально ані одного рефлєктанта і тому всі ці маєтности набуває новоутворена кольонізаційна С-ка. Коли взяти під увагу, що до купна маєтности, ліцитованої інституціями довгоречинцевого кредиту, потрібна лиш дуже мала готівка і що ціна купна-продажі є дуже низька, то обставина, що до ліцитації не стають ніякі приватні особи, видається наскрізь загадочною і мимоволі насувається думка, що це слід приписати чиймсь сильним впливам.

До переведення в життя свого завдання має Т-во між іншим дуже великі фінансові можливости і ми мусимо рахуватися з тим, що вже в найблищчім часі зачнуть їхати до нас, як у перших повоєнних роках, масово мазури і ділитимуть між себе двори, тоді, як наше наскрізь збідніле і спролєтаризоване село буде безрадно ломити руки, жадне праці.

КОНЮНКТУРА З ЧАСІВ ІНФЛЯЦІЇ.

Новооснoване Т-во старається повернути для кольонізації, у звязку з пляном уряду зліквідувати надмірно задовжені земельні маєтности, конюнктуру з часів інфляції. Тоді йшов мазур на наші землі, бо за свій один проданий морґ землі купував у нас кілька, кільканацять, ба навіть кількадесять морґів. Кольонізаційна филя розбилася та зупинилася на

яких десять літ не завдяки політиці, не через занехання поляками плянів дальшої кольонізації наших земель, але припинило її саме життя. Ціни за землю пішли так високо, що господар зі зах. Галичини не мав уже інтересу продавати своє господарство та їхати на схід. Навпаки: деякий відсоток кольоністів, маючи змогу продати, за безцін набуту, землю за дуже добру ціну нашому селянинові, продавав її і вертався у своясн.

В цей спосіб наш селянин яких десять літ був майже одиноким покупцем землі і то тимбільше, що й наші фінансові інституції, в першій мірі Земельний Банк Гіпотечний і Коопер. Банк „Дністер" приходили чи не в кожнім випадку потрібуючим з фінансовою поміччю в формі векслевого кредиту. Польські дідичі діставали від місцевих, українських селян добру, аж надто добру ціну за землю і лише в дуже рідких випадках шукали покупців на неї на заході. Рільничий Банк своєю кредитовою політикою також не мав змоги вплинути на зміну природного ходу справи. Через дуже високі ціни на землю кредит, що його давав Рільний Банк на купно землі, міг лише в малій частині, звичайно в одній четвертій, покрити ціну купна, через що й мало було тих, які на цей кредит рефлектували.

ЧУДОВО НАЛАДНАНА ФІНАНСОВА ПОМІЧ ДЛЯ ПОКУПЦІВ.

Новооснована С-ка має за завдання, як вище згадано, „накручувати" конюнктуру для кольонізації, що їй по всякій правдоподібности у великій мірі й удасться. Маючи змогу набувати на ліцитації за безцін маєтности, буде мати тимсамим змогу і продавати їх по розмірно дуже низьких цінах.

Найважніше, що й фінансову поміч купуючим наладнано в часах гострої грошевої скрути просто чудово, бо крім акційного капіталу і готівкових фондів, даних С-ці до диспозиції трьома вище згаданими банками, має основана А. С. змогу диспонувати ще дуже великими фондами в дорозі звичайного книжкування, безготівковим переливом гіпотечних обтяжень парцельованих маєтностей. При парцеляційній продажі грунтів мати буде Т-во змогу переливати на набувців усі гіпотечні довги, як довгоречинцеві, платні переважно протягом 55 літ, так і короткоречинцеві банкові і приватні, які в найближчім часі стануть також довгоречинцеві, бо, згідно з новим проектом віддовження рільництва, будуть сконвертовані на низькопроцентовий кредит з 10—15-літнім речинцем платности. Сеґреґація гіпотечних довгів на ділянки, утворені при парцеляції, не представляє вже згідно з теперішнім законодавством більших трудностей, а чинність ця буде в нових законах у справі віддовження рільництва ще більше облегшена.

II.

Ціна грунтів тепер, як відомо, є всього 20—33 прц. ціни з часів доброї конюнктури, значить: морг доброї землі коштує 400—600 зол. Грунти, якими буде диспонувати кольонізаційна С. А., будуть все в 100 прц., або майже в 100 прц. обтяжені. Набувець, приймаючи обтяження, не потребуватиме на купно зовсім грошей: він буде мати змогу приступити до купна з мінімальною готівкою, бо львину частину ціни купна буде міг сплачувати в дуже догідних ратах з мінімальним опроцентуванням у часі кільканадцяти, ба навіть кількадесяти літ.

КОЛЬОНІЗАЦІЯ — БЕЗГОТІВКОВИМИ ЗАСОБАМИ.

Отже коли в часах доброї конюнктури і високих цін землі одинокий можливий довгоречинцевий кредит Рільного Банку міг відогравати лиш малу ролю, бо при складних і нелегких обставинах можна було дістати яких 50 прц. ціни купна, то при нинішних низьких цінах землі і високім обдовженні маєтностей такий кредит може дійти дуже часто до цілих 100% чи майже 100% ціни. Для тих, що евентуально страхалисяб довгів, буде готовий аргумент, що і давнішим кольоністам, які черпали обильно гроші з різних кас і фондів, нічого злого не сталося.

В той спосіб матимуть поляки змогу фінансувати в широкій мірі кольонізацію, так би сказати, зовсім безготівковими засобами. Акція хитро й добре обдумана і нашому народові грозить нова велика небезпека. Вона тим більша, що новостворена кольонізаційна спілка, хоча є нібито приватною установою, в дійсності покликана до життя урядовими чинниками, бо нам зовсім докладно і певно відомо, що всі воєвідські уряди підтримують і форсують її всякими можливими способами.

Що це велике лихоліття не десь за горами, але вже за спиною, видно добре хоча б зі статті „O ziemię dla kombatantów" в часописі комбатантів „Редута" з 9. вересня ц. р. У цій статті сказано, що справа добуття землі для польських військових уже дозріла до того, щоб перемінитися в реальне діло, себто що настав уже час творити у Сх. Галичині [illegible] кольонії бувших військових на розпарцельованих двірських просторах.

Агроном

З української преси.

ОУН, батьки, поліція і школа.

На тему діяльности підпілля на терені українських середніх шкіл оголосила „Мета" дві чергові статті. Перша з них п. н. **„Деякі спроби українських громадських чинників опанувати відтинок молоді"** (ч. 37 з 23. IX.) є подекуди відповідю на закиди польської преси („Ґазета Польска", „Бюлетин польсько-український" і і.), що українські чинники щонайвище обмежуються до „еремияди", але нічого реально не роблять для опанування ситуації у середніх школах та позбавлення на середнешкільному терені всяких впливів підпілля. Автор статті залишає на боці заходи українських чинників, що належать до загальної боротьби з підпіллям та обмежується до виявлення деяких спроб очистити атмосферу в школах.

Уваги автора мають подекуди характер ревеляцій, тому, що про деякі факти автор уперше виступає на сторінках преси.

ІНТЕРВЕНЦІЇ.

У першу чергу слід би згадати про інтервенції у краєвих і центральних чинників. Завданням тих інтервенцій не було лише „ратувати" арештованих учнів, або „випрошувати" облегчення наслідків арештів. Хоч, що правда, і те в поодиноких випадках було потрібне й удавалося. Інтервенції мали дві провідні думки: представити польським державним чинникам, що пропаганда нелегальних бюлетенів і летючок серед молоді своїм змістом і методично не є так дуже загрозлива для державного ладу, отже не повинна бути поборювана з такою безоглядністю. А вже в ніякій пропорції до неї не стоїть система втягати молодь до служби конфіденційної і провокаційної, система, що підважує найглибші основи моралі і почуття правовости серед усього громадянства. Другою провідною думкою було те, що в українських школах повинні бути дозволені учнівські організації, перш усього „Пласт", бо в тих організаціях виживаласьб молодеча енергія. На нелегальну конспірацію булоб менше часу і нагоди.

У першій справі переведено багато розмов на краєвому грунті і в центрі з найбільш відповідальними чинниками, внесено в Сойм

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 3. ЖОВТНЯ 1934.

ВАС. МУДРИЙ 10

З подорожі до Швеції.

ВРАЖІННЯ ЗІ СТОКГОЛЬМУ.

Галерія Тіля була останньою, яку я оглянув перед виїздом зі Стокгольму. В ній зібрані малярські твори і різьби шведських мистців передвоєнної доби. Це переважно твори, що повстали за час яких пятнацяти років перед вибухом світової завірюхи в 1914 р. Галерія Тіля приміщена в прегарному будинку, який положений на далеких окраїнах міста в затишній і повній природньої краси околиці. Коли ввійдете до тієї галерії та зупините око на розвішених там образах, то відразу відчуєте, що це новий, досі для вас невиданий мистецький світ, передовсім з уваги на тематику його творів. Шведські краєвиди не подібні до наших. Шведські фйорди, острови й сніги та леди — це для вас речі чужі, але не зважаючи на те вони вас приковують і притягають. Ви почуваєте, що вони питомо шведські і бачите в них не тільки мистецьку правду, але й реальну життєву дійсність. Кольорит цих образів поважний, подекуди понурий і навіть строгий. Він здається такий, як ціла шведська природа, як ціле середовище, що ці твори зродило.

Не мені, очевидно, оцінювати зібрані в галерії Тіля твори мистецтва, бо я в тих справах тільки дяік. Але дяік має право теж ділитися своїми вражіннями з того, що бачив. А відомо, що оцінка на основі мистецької міри і вражіння — це дві зовсім окремі речі. Між розвішеними у тій галерії образами промовляли мені безпосередньо до душі твори Прінса, Фестада, Янсона, Крігера, Лярсона, а особливо Нордстрема і Стріндберґа. З різьбарів вгризлись мені в память спомини про оглядини творів Віґелянда, Ярiксона й Едстрема.

В часі, коли я був у Стокгольмі, були там нечинні театри і тому не можна було ввійти ніяк у контакт ще з тією ділянкою шведської культури і мистецтва. Знавці Швеції кажуть, що це для чужинця, який побуває в Стокгольмі, велика втрата. Цю втрату відчуваю і я, але вона тоді була для мене неминучою і треба було з цим фактом згодитися.

До цілої дотеперішньої фільми моїх вражінь зі Стокгольму хочу вплести ще одно, доволі цікаве та навіть до деякої міри екзотичне, а саме, вражіння зі стрічі, зовсім випадкової стрічі, з одним українським еміґрантом. Це молода людина, що має тепер коло трицятки літ, з покінченою середньою і початою вищою освітою. Живе ця людина у Стокгольмі заледви кілька місяців у характері еміґранта й користується допомогою від шведського уряду (там еміґрантам помагає постійно держава). Не зважаючи на те, її тойже шведський уряд видалює зі Швеції. Наш земляк не дається. Він вніс проти рішення про видалення відклик до короля. В найближчих днях після мого відізду мав бути на авдієнції в короля в справі свого побуту, чи краще в справі вєднання дозволу на постійний побут у шведській столиці. Він запевняв мене, що вспів уже звязатися з впливовими чинниками і то політичними, які є в опозиції до теперішнього лівого шведського уряду і які мають поважний вплив на короля. Вони, ці чинники, запевнили йому підтримку короля в його „слушній" справі. Зручна це людина, як бачимо, коли після такого короткого побуту в Стокгольмі вспіла вже до тої міри познайомитися зі шведськими політичними відносинами, що використовує їх як атут для своєї особистої справи.

Цього земляка бачив я в Стокгольмі не вперше. Я пригадав собі разом із ним, що перед кількома роками був він у мене в редакції проїздом з Парижа до Румунії. Тоді він їхав на ферії та інформував мене про відносини серед української еміґрації в Парижі. Якже він попав до Стокгольму? На перший погляд сталося це нібито зовсім просто, бо приїхав туди. Але на ділі опинився він аж у Стокгольмі незвичайно скомпліковано.

Свого часу був він у румунській армії. З якоїсь невідомої причини він її покинув і опинився в Польщі. Звідси без грошей і документів зумів пробратись до Чехословаччини, потім до Німеччини, а звідтам до Франції. Ніде не дали йому дозволу на побут. У Парижі відмовили йому теж права на побут. Тоді він вступив до французької чужоземної леґії. Пробув там два роки, скінчив підстаршинську школу і став підстаршиною. Усміхалася перед ним ще старшинська французька школа, але він по двох роках побуту в леґії вважав за відповідне втічи з неї. Він зумів сісти в африканській пристані на якийсь чужий корабель, який їхав до Америки і заїхав ним до Бразилії. Хотіли його з корабля викинути, але за

кілька інтерпеляцій, а навіть відчитано там цілий протокол, списаний з одним учнем гімназії, де було дуже докладно представлено, як цього учня „вербували“ на конфідента. Врешті в грудні 1933 р. внесено навіть меморіял у справі арештів і „завішувань“ учнів у їхніх правах. Провідною думкою меморіялу було те, що в тих справах повинна бути вислухувана опінія бодай Педагогічних Рад українських гімназій. Що до „Пласту“ переведено теж цілий ряд конференцій ще в 1932 р.

ВЕРБУВАННЯ ОДНОГО УЧНЯ ДО ПОЛІЦІЇ І — БЕРЕЗА.

У справі конфідентів маємо досі обовязуюче виснення бл. п. мін. Перацького, зложене ним на сенатській скарбово-буджетовій комісії з початку лютого 1934 р. Він сказав: (цитуємо за „Ділом“) „Переходжу до справи конфідентів. Я не створив інституцію конфідентів, не думаю бути її аматором, але якщо є глибока диверсія, мусить бути глибока розвідка. Скількість конфідентів є завжди пропорціональна до кількости „вичинуф“, що зайшли на території Сх. Галичини“. — Що сталося з тими комісарями поліції, які вербували учня, що його протокол прочитано в Соймі — не знаємо. Зате знаємо, що цей учень сидить у Березі. Очевидно, не маємо матеріялів, щоби ці дві події генетично повязати, однак окруження учня їх зі собою вяже.— На меморіял досі нема відповіди.

ПЕРЕГОВОРИ ПРО РЕАКТИВУВАННЯ „ПЛАСТУ“.

Щодо „Пласту“ переговори розбилися. Спершу (після гомінкої конференції представників укр. громадянства у б. львівського воєводи Рожнецького) здавалося, що вони будуть успішні. Мова йшла про реактивування „Пласту“ під умовою, що на верхах буде звязок з державною скавтовою організацією, а в низових частинах буде збережена повна автономія. На цю умову українські громадські чинники хотіли піти. З черги справу взяла в руки шкільна влада і поставила такі дальші головніші умови: прийняття статуту державного скавтінгу та обовязуючі виступи на державних святах з командою польською, передаваною на укр. частини по українськи. Переговори розбилися і їх досі ніхто не піднімав.

— Наприкінці своєї статті автор звертає увагу на найбільшу трудність розвязки справи:

Те, що українська сторона вважала як засіб зменшення впливу ОУН у школах, отже понехання системи поліційної розвідки, поширення впливу українського громадянського чинника на школу, свободу учнівських організацій, те все урядова сторона вважала навпаки дальшим скріпленням бази впливу ОУН на українську молодь...

БОРОТЬБА ЗА ШКОЛУ — РЕВОЛЮЦІЙНИМИ ЗАСОБАМИ У ШКОЛІ.

Такий наголовок має чергова стаття у „Меті“, дуже широка, яку зреферуємо лише в найважніших точках, дарма, що по правді — все в ній порушене — дуже важне.

Автор висловлює погляд, що впливи підпілля серед нашої середнешкільної молоді взагалі занепали, і то головно через саме підпілля, яке перевело низку атентатів, позбавлених всякого подиху романтики і політичного глузду. Тому — на думку автора — істнує пригожий момент для батьків — відзискати свої впливи у „дітей“. Головна річ, це вияснити їм абсурдність вести боротьбу за рідну школу — на терені школи революційними методами, а друга річ — розвязати проблему „політика і молодь“.

Тимчасом суть боротьби за школу полягає зовсім у чому іншому:

ЧИННИК ДЕРЖАВНОЇ АСИМІЛЯЦІЇ.

...Істотою шкільної проблеми не є в нашій дійсності справи організаційні, педагогічні і персональні. Істотою, суттю цієї проблеми є, як і на скільки школа з усім її апаратом і з усім її змістом має стати чинником польської державної (не національної ані культурної!) асиміляції. Це не припадок, що ідеольогами, основоположниками польської шкільної, потравневої політики є шкільні адміністратори, перш усього міністри і їх помічники — виконавці. Все те в більшості люди, що в польську педагогічну думку вложили теоретично дуже мало, або нічого. Вони перш усього практики. Весь ідейний, культурно-національний і соціяльно-політичний зміст польської виховної системи зроджується і кристалізується сьогодні в горнилі польської шкільної і політичної адміністрації. Це твердження для наших висновків істотне. Клясичним зразком для сказаного є напр. ідея лемківського букваря, будь-як-будь одної зі спроб, як розвязати дуже складну (для польської держави) етнічно-регіональну проблему. Отож ідея цього букваря повстала в 1932 р. на зїзді шкільних інспекторів лемківських повітів! Сьогодні її виводять під натиском шкільної і політичної адміністрації.

І дальше автор цитує промову пок. мін. освіти Червінського про „державне виховання у школах“ та прикмети співпраці з отими напрямними — всіх інших чинників державного апарату.

ПОТРЕБА ЯСНОГО УКРАЇНСЬКОГО ПРОТИПЛЯНУ.

З браку місця не можемо проаналізувати української шкільної політики. Стверджуємо лише, що її практика, яка має в противагу мобілізувати всі українські духові, культурні і національні сили, не викликує в активних колах українського громадянства довіря до себе. Ці кола бачать тільки наслідки польського шкільного натиску, натомісць вислідів українського відпору не бачать. І на тому тлі зроджуються думки про безпосередній відпір та про національну безвартність українського державного шкільництва.

Сьогодні незвичайно трудно передбачити, які форми і яку оборонну систему витворить українське громадянство в шкільній царині, щоби зберегти свої виховні ідеї і свій національний характер. Одно певно: воно мусить витворити теж один спільний плян, одну спільну мету і довкола неї зосередити всі духові і моральні сили нації. Якщо воно цього не зробить, історія розітне завязаний на шкільному відтинку вузол у некористь українського народу.

ДІТВАЦЬКІ СПОСОБИ РЕВОЛЮЦІЙНОЇ БОРОТЬБИ ЗА ШКОЛУ.

Ось у тому драматичному моменті виступає на сцену українська нелегальщина. Подразнена іноді припадковими, але зверхніми формами державного шкільного натиску, вона реагує перш усього на ті зверхні форми: емблеми і портрети, які каже скидати і зневажати, книжки, з яких каже картки видирати, державні свята, які приказує унеможливлювати смердючками, врешті учителя, якому радить кинути визов „Ми гайдамаки“ або „Не пора“. І до цього всього вживає перш усього молодь, починаючи від 10—11 років, в силу засади, що за школу треба боротися в школі. Молодь, очевидно приймає це все зі захопленням.

І дальше автор цитує зі шкільної практики цілу низку конкретних прикладів, в який спосіб підпілля „бореться за школу“. Коли ж навіть і гасла підпілля викликують готовість до жертв серед селян (Синевідсько Вижнє, Лагодів), то

„незугарне, дітвацьке і невідповідне поставлення цілої акції в площину безпосередности, в площину докінче нібито революційну, та ця ділі „злосливого“ нищення чужого майна, дало змогу державній владі скористати з найширших репресій, що врешті шкільну акцію дітей зовсім ізолювало. Шкільний страйк заломився, ширше не піддержаний, і приніс необчислені матеріяльні і моральні шкоди. Весь капітал невдоволення з істнуючого стану змарновано безслідно“.

ІСТОРИЧНА МІСІЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ.

Думаємо, що історичним завданням української молоді, перш усього тої, яка в тисячах сьогодні розбрилась по українських селах є: кинути всі свої сили, ідейність і активність на культурно-освітню працю серед найширших українських сільських мас. Боротьба з неграмотністю, доповнення шкільної освіти в домашньому навчанні, провідна праця в легальних релігійних і спортових товариствах молоді — ось кличі, яких навіть частинна реалізація переважуватиме терезки історичних змагань на нашій території — у нашу користь. Клич „революційна боротьба за школу — в школі“ це політика катастрофи на шкільному відтинку...

дивним дивом не дав собі заподіяти такої „кривди“. Працював на кораблі як робітник і за ціну своєї праці найшовся в Бразилії. Там його теж не приймили, але не зважаючи на те, пробув він там деякий час. А коли вже було важко жити, він знов вкрутився на корабель, тим разом грецький і поїхав ним знов без гроша і без білету до Европи. Мав великі клопоти на кораблі, хотіли його викинути в море, але до того він не допустив своєю силою і впертістю. Не хотів тоді, після такої зневаги, працювати на кораблі і як робітник. У якійсь пристані по дорозі з Бразилії до Европи капітан віддав його справу італійському консулеві, що мав право полагоджувати грецькі справи, бо грецького консуля там не було. Консуль у спорі між нашим земляком і капітаном став по стороні земляка і наказав капітанові виплатити йому 15 англійських фунтів. Це й сталося. Тоді земляк сів на інший корабель і поїхав до Льондону. Там найшов своїх земляків, скомунікувався з ними, але в Англії лишитись не міг, бо йому „порадили“ виїхати. Тоді він поїхав до Стокгольму. Тут потрактували його як емігранта-білогвардійця і деякий час не зачіпали, а квакери дали допомогу. Потім, як відомо, порадили йому забратись, а він проти того запротестував і подався за протекцією аж до шведського короля. Ось такого то бурлаку доволося мені і моїм товаришам стрінути в Стокгольмі.

Він був веселий, бадьорий, бачив світ гарним і повним чарів для нього та його пригод. Усьому цьому важко було б повірити, якби не був факт і якби цього українського бурлаки не бачив я і мої товариші на власні очі

Італія погоджується з політикою Франції.

Перед приїздом мін. Барту до Риму.

З Риму повідомляють, що між Італією та Францією зачнуться переговори про візиту мін. Барту, який радитиме з Мусоліні і Сувічем. Мусоліні сподівається, що йому вдасться поширити гарантії про незалежність Австрії. Крім того сподіваються, що мін. Барту посередничитиме в злагідненні напружених відносин між Італією та Югославією. Дотепер Рим рішуче противився якомунебудь посередництву в його спорі з Югославією. Білгород виступає проти виключного управлінення Італії в Австрії.

Здогадуються, що Італія не буде висувати рівноправности зброєння для Німеччини. Зрівнання морських сил на Середземнім морі між Францією та Італією теж не будуть дискутувати, бо Франція залишає розвязку тієї проблеми недалекій морській конференції. Зате Франція пішла на уступки Італії в кольоніяльних справах в Африці. І так автономічний статут, який тепер обовязує у Тунісі продовжать на 6 років. Тепер продовжували його що 3 місяці.

Далі Франція відступить Італії частину своїх кольоній в Лібії з метою заокруглити італійські кольонії. Покищо ведуться переговори, який простір Франція відступить Італії. Одночасно Франція дала вільну руку Італії в її політиці супроти Абісинії.

Зате Італія піддержить у цілій основі закордонну політику Франції. Одночасно Франція не вирікається своєї політики супроти держав Малої Антанти.

Речинець візити мін. Барту покищо не устійнений. Сподіються, що мін. Барту приїде в другій половині жовтня ц. р.

Англійська відповідь на заяву мін. Бека.

Заява польського мін. закордонних справ Бека у Женеві в справі меншин стрінулася з дуже живим відгомоном в англійській пресі. Опінію англійського загалу (і уряду) дуже влучно зясував сер Джан Саймон у своїй відповіді мін. Бекові: Англія не признає одностороннього зривання договорів, та ще до того таких, під якими фігурує підпис Великої Британії.

Першу звістку про „женевську бомбу" подав у Льондоні вечірній часопис „Івнінґ Нюс" (13. вер.) під заголовком „Потрясення для Союзу Народів — Польща відмовляється бути надалі звязаною меншиневими договорами". Між іншим пише кореспондент: „У Женеві дуже поважно дивляться на поступок Польщі, яка відмовилася від виконування договорів з року 1919. *Польща одержала свою незалежність після війни, на Мировій Конференції під умовою підписання цього договору.* (Підчеркнення „Ів. Нюс").

„Морнінґ Пост" (14. вер.) подає довшу статтю, в якій обговорюється заяву мін. Бека Наголовок статті: „Сер Джан Саймон відповість". Далі великим друком: „Відмова дальшої охорони меншин у межах Польщі викликала в Женеві здивування. Міжнародній нагляд над виконанням меншинних прав, це умова, на підставі якої алянти після війни признали Польщі незалежність".

„Дейлі Телеґраф" (14. вер.) пригадує, що „згідно з арт. 12 цього договору (меншинної конвенції) Польща зобовязалася, що справи, які торкаються расових, релігійних і мовних меншин, будуть підлягати міжнародній контролі і будуть стояти під охороною Союзу Народів. Їх не вільно зміняти без згоди більшости членів Союзу Народів". Далі повідомляє кореспондент того денника, що сер Джан Саймон заміряє гостро відповісти міністрові Бекові.

Довшу статтю про меншинні справи а також осібну передовицю про меншинні справи помістив „Таймс" (14. вер.) під наголовком „Меншини. Відповідальний крок Польщі. — Виповідження охоронного договору. — Відмова від співпраці зі Союзом Народів". Стаття розводиться в подробицях над вимогою Польщі і над леґальністю такої вимоги.

„Манчестер Ґардієн" (14. вер.) має свої власні думки. Він каже: „Існує загальне переконання, що польський і німецький уряди йдуть рука в руку в цій (меншиневій) справі. Оба уряди недавно заявили між собою, що вони не є заінтересовані в долі меншин у межах обох держав. Така заява не буде ніякою несподіванкою, коли між ними існує якийсь тайний договір у цій справі. Перед заключенням німецько-польської дружби, відмова польського міністра закордонних справ булаб викликала бурливі протести німців. Сьогодні нема ніяких протестів. Німці приняли заяву зовсім спокійно і без протестів". „Манчестер Ґардієн" невдоволений також постановою міжнародньої організації меншин. Підозріває, що вона стає німецьким знаряддям. „Також і відгук офіціяльного представника міжнародньої організації меншин не був такий, як можна було сподіватися. Він видав дуже водою підпущену декларацію, в якій говориться, що Союз Народів надалі зобовязаний займатися меншиневими справами..."

Промова сер Джана Саймона, виголошена на слідуючий день по заяві мін. Бека викликала бурю признання в Англії: „Івнінґ Нюс" (14. вер.) пише на першій сторінці великими буквами: „Сер Джан Саймон дає Польщі науку". Підтитул: „Пригадує прийняті нею зобовязання. — Мирових договорів не можна нехтувати". Опісля слідує текст промови сер Джана Саймона у Женеві, в якій він між іншим каже: „Держава, яку я заступаю, підписала разом з іншими сторонами польський меншиневий договір. У тому договорі Польща приняла зобовязання, що Союз Народів стає ґарантом охорони національних меншин. Умов арт. 93. мирового договору не можна нехтувати".

„Морнінґ Пост" (15. вер.) обговорює промову сер Джана Саймона у статті під заголовком „Нагана для Польщі". Стаття починається словами: „Польща дістала сьогодні, підчас отвертого засідання асамблеї, нечуване досі на міжнародній арені напімнення зі сторони представників Великої Британії та Франції. Це була відповідь на вчорашню відмову мін. Бека від дальшої співпраці зі Союзом Народів у справі охорони меншин". Дальше слідує переповідження знаменної промови сер Джана Саймона, про яку писали всі часописи без винятку.

Найгостріше виступає проти польського внеску „Ню Кронікль". Змісту тої статті, ба навіть самого її наголовку, не подаємо з цензурних причин.

В меншиневих справах появилося у денній пресі багато отвертих листів. В „Таймсі" з дня 20. вересня пише про ті справи льорд Дікінсон, який все цікавився долею меншин, особливо української. Дня 21. вер. появився в томуж щоденнику лист проф. Ґільберта Моррая, бувш. члена британської делеґації, яка брала участь у складанні меншиневих договорів. У шотляндському щоденнику „Скатсмен" (Единборо, 24. вер.) і в „Болтон Івнінґ Нюс" (Болтон) появилися отверті листи Українського Бюра в Льондоні і т. д. Справа національних меншин напевно найде ще дальший відгук і в англійському парляменті, коли він тільки зійдеться на осінню сесію в листопаді.

(УКБЮРО, ЛЬОНДОН.)

—o—

Катастрофа на морі.

КОНСТАНЦА, 1. X. ПАТ. Вчора вночі у віддалі кілька миль від берега бачили над обрієм сильну луну. Зараз вислали воєнні кораблі. Кораблі вернулися нині рано та не найшли нічого. Побоюються, що луна повстала наслідком катастрофи, яка могла стрінути корабель на поблизькому морі, який зараз після вибуху втонув.

—o—

Ґенеральний страйк.

МАДРИД, ПАТ. В Толедо проголошено ґенеральний страйк. Ґубернатор оголосив відозву, в якій називає страйковий рух нелеґальним і загрозив репресіями на випадок заворушень.

—o—

Самоходова катастрофа.

БЕРЛІН, 1. 10. ПАТ. Недалеко Вердев у Вестфалії самохід наїхав на дерево і розбився на куски. Всі чотири пасажири померли

—o—

Ґаз, який засипляє.

НЮ ЙОРК. Перед комісією сенату, яка досліджує методи виробу зброї та муніції, зізнавав власник тайної хемічної лябораторії Ґер. Власник заявив, що американському урядові передав свій винахід ґазу, який засипляє. Ґер запевняє, що його ґаз засипляє людину на 2 або 3 години і не залишає ніяких шкідливих наслідків. Його ґазом можна приспати цілу армію на віддаль 100 метрів.

ПО ШИРОКОМУ СВІТІ.

— У Гамбурґу стяли голову комуністові Жасперові за кріваві напади на ґітлерівців.

— У Парижі недалеко домівки російських комбатантів вибухла бомба. Жертв у людях не було. Справники залишили карточку з написом: „Не бажаємо проливу крови. Це перша осторога. Опісля висадимо домівку". Підпис: Добровольці спільного фронту".

— При частинних виборах до парляменту в Ленс посол національної єдности Ленен переміг кандидата соціялістів і комуністів Вльоха та радикалів Дедікса.

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 3. ЖОВТНЯ 1934.

М. ГАЛУЩИНСЬКИЙ. 62

З Українськими Січовими Стрільцями.

СПОМИНИ З РР. 1914—1915.

Зарядження Міністерства Краєвої Оборони про ранги, видавання приказів, дистинкції і віддавання чести.

Одначе для нас найважніше з організаційного огляду цирк. зарядження Мін. Кр. Оборони з 21. 11. 1914 р. Präs. Nr. 10203/II, надруковане в „Verordnungsblatt-i für die k. k. Landwehr", ч. 91 з 28. XI. 1914 р., стор. 762 і слід. Складається воно з чотирьох частин: I) Ранґа (Rangstellung), II) Видавання приказу (Befehlgebung), III) Дистинкції (Distinction) і IV) Віддавання чести (Ehrenbezeugung).

В першій частині говориться, що в позаслужбовім відношенні стоять четарі („die Zugskommand.") польського й українського леґіону поза особами XI ранги збройної сили і жандармерії, сотники („Komp.-(Eskadrons)-kommandant.") поза тимиж особами IX ранги, курінні отамани („die Bataillonskommand.") поза особами VIII., а полкові отамани („Regimentskommand.") поза особами VI. ранги. Хорунжі обох леґіонів за хорунжими і рівнопоставленими степенями збройної сили й жандармерії. Щож до підофіцерів, то тут згадується лиш командантів роїв (Schwarmkommandanten), — що стоять поза капралями і рівнопоставленими з ними та командантів чет, їх заступників (Zugskommandanten — Stellvertreter) за фельдфеблями і рівнопоставленими степенями збройної сили та жандармерії.

В другій частині означено право до приказу. Цей уступ звучить дослівно: „Щодо видавання приказів стоять взагалі ріжні команданти названих леґіонів поза особами приналежними до війська, обох краєвих оборон та загального ополчення, які ведуть таку саму команду, без огляду на степень (Charge) тих останніх, навіть якби вони мали бути вийнятково аспірантами на офіцерів (Offiziersaspirant) або підофіцерами.

Одначе перші є лише тоді управнені випадково давати приказ як старші над офіцерами, хорунжими й аспірантами війська, обох краєвих оборон та загального ополчення та над відділами, якими ті останні проводять, коли вони безпосередньо перед своїм вступленням до леґіону були професійними (активними) або резервовими старшинами, або старшинами у стані супочинку, чи пак хорунжими або аспірантами на офіцерів у війську і в обох краєвих оборонах.

Всі інші команданти леґіонів мають на випадок стрічі з відділами війська, обох краєвих оборон і загального ополчення, якщо ті стоять під командою офіцерів (хорунжих, аспірантів) і як потрібно одноцільного приказу, тим останнім підчинити себе, навіть якби їх функції були вищі".

В третій частині (про відзнаки) говориться, що для українського леґіону будуть ще видані зарядження. Ношення леґіонового однострою в обсягу армії та в середині краю дозволено лиш тим членам обох леґіонів, які зложили ополченську присягу. Команданти леґіонів і приділені їм активні офіцери та військові урядовці армії в полі носять приписаний полевий однострій.

Віддавання чести, про яке говориться в четвертій частині, є аналоґічне постановам § 46 службового реґуляміну для ц. к. війська, I. частина. Таксамо особи збройної сили, яким віддають честь відділи, варти, вартові або особи українського й польського леґіону, мають відповідати реґуляміновим поздоровленням. Те саме відноситься й до випадків, коли сходяться відділи леґіонові з військовими, з тою відміною, що командант дотичного леґіонового відділу перший заряджує віддання чести.

Мужва має здоровити леґіонових офіцерів по постановам реґуляміну, підчас коли для взаїмного поздоровлення офіцерів є міродайні дотичні постанови служб. реґ. I. частина.

До того розпорядку додає ще Міністерство Краєвої Оборони отсі додаткові уваги:

„Самовільна зміна дистинкцій, що стоїть у противенстві до нормованих дотичних постанов, а головно ношення золотого офіцерського портопе, гостро забороняється леґіоновим старшинам. Командантам леґіонів признається право підносити леґіонових підофіцерів, що здобули собі незвичайну заслугу за своє поведення перед ворогом, до степеня фельдфеблів (вахмайстрів), одначе вони стоять як заступники командантів чет поза фельдфеблями і рівнопоставленими збройної сили й жандармерії.

Щодо дистинкцій і степенів (шарж) українського леґіону має його команда видані в порозумінні з АОК дотичні зарядження подати якнайскорше просто до відома міністерства.

Робиться уважним, що у всіх справах дотично українського леґіону, наскільки до їх полагодження потрібна інстанція міністеріяльна, треба вживати виключно посередництва Міністерства Краєвої Оборони".

(Далі буде.)

„Побіда селянства“.

В місячнику „Нейшенел“ (Льондон) містить від довшого часу цікаві статті знаний англійський журналіст і економіст Лянселоьт Лотон на тему „Соціялізм по війні“. У статті за вересень („Побіда селянства“) присвячує автор богато місця селянській справі на Україні, перед війною і по війні. Подаємо коротенькі уривки зі статті.

„До року 1906. спосіб ведення сільського господарства дуже ріжнився у ріжних провінціях Росії. На Україні, на плодовитому чорноземі, рілля була власністю господарів, переважно селян, вони її обробляли. В інших частинах толішньої Росії земля належала до громад і її розділювали відповідно до працездатности чоловіків у кожній родині. Нема найменшого сумніву в тому, котра система господарювання давала кращі висліди. Український селянин був більш підприємчивий, більше мав віри у власні сили, пому краще поводилося, ніж селянам в інших сторонах імперії.“ Автор переповідає далі спробу Столипіна перевести зміну в цілій господарській системі імперії, що поволі запроваджував подібну господарку як на Україні. Автор переходить до часів революції та до найновіших часів.

„Відбивши перший напад большевиків (на селянство) в часі між 1917. і 1921., Україна відграла чинну ролю і тоді, коли большевизм повів другий, більш впертий напад на селянство. Україна ще й далі відграє її. Нічого дивного, що вона веде таку боротьбу. Україна все була европейською державою в повному значінні того слова; вже сама назва вказує на неї як на „окраїну“ (граничний край), що означає, по стариннїй історичній традиції, останню европейську державу перед Азією. Вона належала до Европи через свою близкість, традицію, культуру та бажання належати до неї; московський орієнталізм (азіятство) був для неї чужим. Головно й завдяки українській обороні Захід врятувався від татарської інвазії.

„В Росії тільки половина селянства перейшла була в останніх часах (перед війною) до індивідуальної господарки, коли тимчасом на Україні усі селяни були самостійними господарями, так само, як і їхні предки. Іншими словами, коли в інших частинах Росії приватна власність була ще дуже новою спробою, на Україні була вона законом від найдавніших часів...“

Автор закінчує статтю описом боротьби українського селянства з большевицькою колєктивізацією. (УКБЮРО ЛЬОНДОН.)

Кріваві бійки у Франції.

ПАРИЖ. ПАТ. В Арра дійшло на відчиті посла Ренода до стрілянини між комуністами і соціялістами та членами правих організацій. По обох боках є ранені. На політичнім вічу в Ліоні дійшло теж до бійки. Пять осіб ранених

Вибух у фабриці.

ГАГА, 1. 10. ПАТ. У Лейден у фабриці штучних огнів де Кат наступив вибух. Двох робітників убитих, а двох ранених.

Катастрофа летунки.

АТЕНИ, 1. IX. ПАТ. Англійська летунка міс Томсов, яка задумувала летіти з Англії до Австралії, мусіла осісти в Атиці. Літак упав і розбився. Летунка врятувалася

—o—

Кріваві бійки з хунхузами.

МУКДЕН, 1. 10. ПАТ. Недалеко Чуен-Го-Шен ватага хунхузів, озброєна в кріси, напала на два автобуси, які їхали під охороною манджурських вояків. Дійшло до завзятих боїв з хунхузами. Вісьмох пасажирів і вояків убитих, а 18-ть ранених.

Українське життя на Буковині.

СУСПЕНДОВАНІ УКРАЇНСЬКІ УЧИТЕЛІ ЗАСКАРЖИЛИ ДЕРЖАВУ.

Без дисциплінарки й суду віддалені українські учителі сторожинецького й черновецького повіту внесли через адвокатів д-ра Дутчака, д-ра Сивого й д-ра Желеріва скаргу проти держави, в якій домагаються, з огляду на те, що їх суспендували, не зважаючи на законні постанови, знесення суспендування, а також морального й матеріяльного відшкодування.

Німецькі газети приносять звістку, що інспектор-шеф Добош-Бока вибрався до міністра освіти, щоби звернути його увагу на наслідки цього процесу.

„Димінеца“ пише, що й мін. Ністор невдоволений, що учителів віддалили без слідства зі служби та що суспендування українських учителів — це політична помста.

БЕЗГОЛОВЯ.

Під цим наголовком читаємо у черновецькому тижневику „Рада“:

Зі сторожинецького повіту суспендовані оці учителі: Володимир Муровик, Микола Франтик, Бруно Грушка (німець), Фраціян Іван, Лаза Олександер, Попович Володимир (румун), Струц Іван (румун), Копачук Іван, Ісак Віктор (румун), Аврам Онисим, Фрунза Олександер (румун), Перч Дмитро, Колотило Михайло і Колотило Іван. Цей останній навіть не учитель, а селянин з Банилова-Бережниці. Чи не свідчить це про безголовя, коли за „вороже становище проти румунської держави й румунського народу віддаляють зі служби чотирьох румунів, а з учительської посади наганяють селянина і здержують йому навіть платню!?

ЩЕ ІСПИТИ З РУМУНСЬКОЇ МОВИ.

Через ніч зарядило міністерство іспити з румунської мови для меншостевих урядовців черновецького магістрату. Причина іспитів знана. Всіх тих меншостевих урядовців є 330.

РОЗВЯЗАЛИ ДИТЯЧУ ЗАХОРОНКУ!

Більше як 10 літ удержує „Жіноча Громада“ в Чернівцях захоронку для українських сиріт. Тому кілька днів поліція „відкрила“, що захоронка істнує неправно й дала наказ розіслати дітей по домах.

СЕН. О. КИСІЛЕВСЬКА В ЧЕРНІВЦЯХ.

Сенаторка Кисілевська відвідала в товаристві письменниці Дучимінської Чернівці й усі українські установи в місті. У честь гості дало Т-во „Мироносиці“ традиційний чай.

Українець головою гавайського сенату.

(З життєвих пригод киянина Миколи Судзиловського).

Десь у початках вісімдесятих років минулого століття втік до Америки, рятуючись від поліційного арешту, студент київського університету, **Микола Константинович Судзиловський**. Він ще в себе дома змінив своє назвище на Русель. Отак під імям доктора Миколи Константиновича Руселя він жив у Сан Франціску десь до кінця 90-тих років. Маючи европейську лікарську освіту, він скоро добув собі славу не лиш серед славянської еміграції, але й серед американців.

Доктор Русель тішився великою популярністю серед населення Сан Франціска. Між іншим тут у нього повстав конфлікт з російським єпископом Володимиром, якого Русель, як лікар, обвинуватив у неморальних зносинах з хлопцями його єпископського хору, яких він привіз з Росії. Єпископ Володимир за це кинув анатему на доктора Руселя. Ця анатема закінчувалась такими словами: „Хай буде людині, що називає себе Миколою Руселем, анатема і хай буде він переданий у владу Сатани на муку вічну. Хай буде позбавлений права називатися православним християнином“.

Не зважаючи на цю анатему, Русель був далі популярний серед славян у Сан Франціску, а тимчасом на скаргу Руселя до російського синоду в Петербурзі пішло повідомлення, що анатема єпископа Володимира не закінчена. Скоро Русель дістав від оберпрокурора Святішого Синоду, Победоносцева, особливий лист, у якому той писав, що єпископ Володимир божевільний, невідповідальний за свої вчинки і скоро опиниться в домі божевільних. Разом з цим Победоносцев просив Руселя, щоб той не звертався до американського суду й не робив неслави російському імени. Єпископа Володимира потім, замісць забрати до дому божевільних, призначили воронїським вікарним єпископом, а пізніше нагородили ордером „за усердіє“.

З Америки довелося йому виїхати тоді, коли Русель та інші особи передали справу аморальности єпископа до американського суду. Коли „гренд джури“ зробила постанову про арешт єпископа і приведення його до переслухання, то єпископ утік з Америки і на цім справа припинилась. Це діялося в 1890 році.

По десятьох літах ми стрічаємо Судзиловського-Руселя на **Гавайських островах**, як провідника тубильської партії автономістів. Він був одиноким білим, що пройшов до сенату з листи тубильців під назвою „Кавка Лукіні“, що значить: „руський доктор“. Коли в 1899 році почалась агітація американців серед тубильців, щоб вони голосували при виборі до сенату й місцевої легіслятури на членів партії республиканської, або демократичної, тоді Русель виступив на сцену вже із зорганізованою ним третьою партією тубильською.

Він розвинув незвичайно жваву передвиборчу агітацію і в супроводі тубильців обіхав майже всі найдальше заселені пункти островів та скрізь закликав тубильців голосувати на свою власну партію, а не піддаватись агітації республиканців чи демократів, які однаково чужі для тубильців. Ця третя партія тоді називалася „незалежниками“, або „гомрулістами“. Сам Русель кандидував на члена сенату і був вибраний, діставши в першому сенатському окрузі таке число голосів, що з чотирьох сенаторів він був на другому місці.

В свому листі з 5. грудня 1900 року він писав свому приятелеві Е. Лазареву: „Сесія сенату починається в лютому й перед нами стоїть завдання зробити революцію в життї Гаваїв, і то знизу до самого верху в цілому гавайському законодавстві. Тому, що я майже одинокий білий в обох палатах, котрий хоч трохи щось розуміється в техніці законодатних машин цівілізованих країн, то на мені мабуть буде лежати більша частина праці в справі зладження проєктів законів, а тому про літературні та наукові праці тепер годі думати. В інтересах гавайського населення, яке так довго визискували ріжного роду зайди-хижаки, необхідно в першу чергу провести зараз на першій сесії кілька невідкладних реформ. На черзі будуть: 1) Законопроєкт про місцеве самоврядування (Гавайцям остогидло залежати все від „тузів“ столиці), 2) Радикальна реформа санітарної служби, 3) Не менше радикальна реформа системи податків, 4) Скасування смертної кари, 5) Поширення кредитів на народні школи й улаштування музичної консерваторії для гавайців у Гонолюлю (гавайці дуже люблять спів) і 6) Введення норвеської чи якої іншої системи регулювання продажі алькогольних напитків. Необхідно охоронити гавайців від систематичного одоювання їх дурманом“.

На першому засіданні нового сенату Судзиловського вибрали головою сенату. На цьому становищі він розвинув незвичайно кипучу діяльність на користь Гавайських островів, що стали його новою батьківщиною, та на користь своїх прибраних братів гавайців, і багато з намічених ним реформ перевів у життя на користь гавайського населення. Оттак творчий дух українця проявив себе й на далеких островах, де за традицією він став до боротьби за визволення народу від експльоатації та від політично-партійного гнету.

В. К.

VII-ий зїзд фізиків Польщі.

Як ми заздалегідь повідомляли, відбувався у Кракові від 27. до 29. вересня ц. р. VII. зїзд фізиків Польщі, в якому брали теж участь 2 українці й 1 литовець. Розпочався зїзд уже в середу 26. вересня вечером спільним чаєм у „Краківськім Технічнім Товаристві". Ціль того чаю: познайомити взаємно як найбільшу скількість учасників зїзду, що прибули до Кракова з Варшави, Вильна, Львова, Познаня та зпоза границь Польщі. Слід тут зараз таки зазначити, що краківські господарі подбали за своїх гостей як найкраще. Українські учасники зїзду почули тут вперше з зовсім достовірного джерела (Харкова) сумну вістку про те, що **на Совітській Україні розстріляли (а може „тільки" вивезли на Соловки?) відомого теж у Львові фізика інж. д-ра Павлова.** З отриманих інформацій виходило, що його запідозріли у приналежности до „контрреволюційної військової організації". На сходини приліизнились деякі варшавські учасники, що захотіли їхати літаком та мусіли по дорозі осідати десь на полях коло Колюшків...

ІНАВГУРАЦІЙНЕ ЗАСІДАННЯ.

Офіційне відкриття зїзду відбулося в четвер 27. вересня в 10 год. в авлі Ягайлонського університету (т. зв. „Colleg. Novum") при участи представників влади, наукових інституцій та 170 фізиків. Відчинив зїзд голова організаційного комітету професор гірничої академії **Єжевський**, що запропонував на керманича конгресу професора варшавського університету **Бялобжеського.** Цей останній виголосив теж вступну промову про величезний поступ в останніх літах фізики, яка стала неначе магією природи, а її дослідники кастою втаємничених магів. Другу частину вступної промови присвятив проф. Бялобжеський памяті померлої у цім році великої вченої **Склодовської-Кірі.** У цій частині промовець зазначив, що заслугою померлої є теж і нинішні висліди праць її школи: тільки завдяки дуже сильним радіоактивним препаратам, призбираним померлою, можна було відкрити в її лябораторії невтрони та викликувати штучно адіоактивність.

Дальшими точками цієї інавгураційної програми був відчит професора виленського університету **Вайсенгофа** п. з. „Теорія релятивности і хвиляста механіка" та загальні збори Польського Фізикального Товариства. Головою товариства на місце уступаючого професора варшавської політехніки **Вольфке** вибрали проф. Бялобжеського.

РЕФЕРАТИ ПО СЕКЦІЯХ.

Після обіду розпочалася фактична конгресова праця, що тревала до суботи 29. вересня в полудне. Вона була поділена на 3 наукові секції та одну дидактичну. Крім секційних засідань відбулися теж 4 відчити на загальні теми, а саме проф. Бялобжеського з Варшави про два ідейні напрями у квантовій механіці, доцента львівського університету **Інфельда про** проблему структури електрону в сучасній фізиці, професора львівського університету **Льорії** п. з. „Елементарні складники атому у світлі нових дослідів" та професора краківського університету **Закшевського** про нові методи в техніці низьких температур. Усі відчити викликали майже неймовірне зацікавлення краківської публики.

З рефератів на секціях зазначимо лише найважніші та реферати українців. Найбільш цікавими були реферат **М. Борна** та **Л. Інфельда** про нову квантову електродинаміку, **П. Аліхнєвіча** про громадянсько-державне виховання у навчанні фізики (навчання фізики є школою думання та школою характеру; самостійна творча праця учня творить тип пристосованого до життя громадянина; слід зазнайомити учнів з відповідними державними інституціями і їх хосенністю для добра загалу), **М. Данижа** та **М. Жива** про новий радіоактивний первень (річ у радіоактивнім ізотопі флюору, що висилає позітрони), **М. Жива** про штучну радіоактивність потасу, **А. Солтана** про витворювання невтронів без помочі радіоактивних тіл, **К. Наркевіч-Йодка та С. Земецкого** про космічне проміновання на атлянтійськім океані та ціла низка рефератів з Інституту Експериментальної Фізики варшавського університету про абсорбційні та флюоресценційні спектри.

ДВА УКРАЇНСЬКІ РЕФЕРАТИ.

Оба українські фізики говорили рівночасно в четвер 27. вересня пополудні на двох ріжних секціях: один на секції теоретичної, другий на секції експериментальної фізики. Перший реферат **В. Міліянчука** торкався впливу магнетного поля на явище Комптона (теоретичне вияснення негативних вислідів праць фізика Боте), другий подавав цікаві взори, як обчислити натугу „вимушених" спектральних діполевих ліній. Тоді, коли теоретичні реферати Міліянчука мали більш спеціяльний характер, експериментальний реферат **А. Ластовецького** („Рентгенографічні досліди структури графітів ріжного походження") можна вважати остільки більш загального характеру, що були в нім обговорювані м. і. вирішні досліди референта над тим, що представляє собою т. зв. чичковська графітова субстанція, викопана в одним з найглухіших закутків нашої Гуцульщини. Пригадуємо, що згаданими копалинами Гуцульщини займався недавно в „Газеті Поранній" д-р Ков... ни (інтервю з проф. Токарським) та кілька днів пізніше й „Діло".

ЗАКРИТТЯ ЗІЗДУ ТА ВРАЖІННЯ.

Усіх рефератів було 140 (десять літ тому тільки 39!). Спільна вечера учасників конгресу відбулася у пятницю 28. IX. вечором у відомім ресторані Гавелки. Зїзд закрили в суботу в 12-ій год. Багато учасників відвідало ще в суботу копальню камінної солі у Величці.

Якщо на основі праці конгресу можна видати оцінку наукової діяльности фізиків, то найкраще запрезентувала себе Варшава (більша скількість знаменито уладжених лябораторій, яких не постидалась би й заграниця). У дякій, а проте пропорціональній віддалі, за Варшавою ідуть наукові осередки у Вильні (університет), Кракові (університет та гірнича академія) та Львові (політехніка та університет), при чім слід зазначити, що 50 відсотків рефератів з теоретичної фізики було зі Львова.

Велике свято Рогатинщини.

Ювилейне свято 25-ліття приватної української гімназії в Рогатині.

Дня 15. вересня ц. р. минуло 25 літ від заснування прив. української гімназії в Рогатині. У звязку з цим місцеві ріпошкільні установи, школа, найближчі села і колишні учні й учителі рогатинської гімназії відсвяткували дня 29. IX. в Рогатині 25-ліття освітньої і культурної праці цієї гімназії. Не зважаючи на дошкульні економічні умовини, що з ними наша суспільність бореться куди важче ніж інші народи, Рогатинщина виявила чимале зацікавлення святом і даючи доказ, що розуміє вагу освіти та шкільної організації, подала заразом надію, що піддержить далі станицю рідної освіти й культури в Рогатинській Землі.

Свято розпочав директор гімназії п. Ом. Бачинський, витаючи у великій руханковій салі кол. учнів та учителів гімназії. За той час шкільна молодь і запрошені гості уставились до походу з просвітянською орхестрою на чолі. Понад 300 чвірок рушило до церкви, де зібралися уже рогатинські й бабинецькі міщани на поминальну Службу Божу за учнів, учителів і добродіїв гімназії. Після Служби Божої і панахиди на камінній терасі перед входовими церковними дверми рогатинський декан о. Йосиф Яворський, заст. декана о. Теліщук і катехит о. Т. Кудрик довершили посвячення гімназійного прапору з погруддям патрона школи кн. Володимира Вел. По промовах о. декана Яворського, голови Батьківського Комітету п. Бігуса і дир. гімн. п. Бачинського дітвора відспівала рідношкільний гимн і при звуках просвітянської капелі відбулася дефіляда перед прапором.

Дальша частина свята перенеслася до шкільного будинку і на просторий шкільний майдан. Третьою з черги точкою свята було відслонення пропамятної таблиці, приміщеної на коридорі І. пов. в будинку проти сходової клітки. На цій таблиці вирізані в хронольогічнім черзі імена голов Кружка УПТ. і Р. Ш., під ними імена 10 управителів гімназії*) за літа 1909—1934. До речі: ці списки варто було подати на двох окремих таблицях.

З черги відбулася на шк. майдані святочна академія. Зложилися на неї 2 промови, 3 рецитації, продукції трьох хорів і просвітянська орхестра. Головною точкою академії була промова дир. Бачинського, де були подані важніші вістки про розвиток і теперішній стан рогатинської гімназії, натомісць реферат одного з учителів про діяльність станового товариства „Учительська Громада" був обчислений на дещо іншу публику. Бездоганно вийшли деклямації і продукції обидвох шкільних хорів (діточого й мішаного), велике захоплення викликав селянський хор із Пукова під управою о. Сологія і незвичайно прецизним вишколенням і на диво чистими голосами селянок та селян у сольових партіях.

*) Насправді було їх тільки 9, а не 10.

Це були офіційні точки свята, що з невеликими перервами протяглися до 2 годин пополудня. На 4-ту годину (після обідньої перерви) були визначені товариські сходини кол. учнів та учителів гімназії, на 6-у год. комерс. Треба жалувати, що (може через спізнену пору?) відпали товариські сходини і тільки одна кляса їх відбула тай то в часі перерви, призначеної на обід.

Від 7—9. год. відбувся безалькогольний комерс у кол. Могилянській салі (тепер там рефектар малої дух. семинарії), водночас у руханковій салі йшла весела забава з танцями шкільної молоді. На комерсі виголосив промову д-р Д. Лукіянович, як одинокий із кол. управителів рогат. гімназії; проф. Бабин промовляв від кол. учителів; д-р Мучій від кол. учнів.

Назагал свято випало добре. При гарній погоді зібралось у церкві й на цвинтарі багацько народу, на академії (за платним вступом) було около 500 учасників, на комерсі біля 200; у святі взяло участь біля 50 осіб із жидівської публики як колишні учні (до 1920 року чимало жидів користало з науки в рогат. гімназії). В характері запрошених гостей явилися на святі: делегат Львівської Шк. Кураторії, місцевий староста, бурмістр і директор польської гімназії.

Всякі свята-ювилеї, отже й ювилейне свято рогат. гімназії треба міряти скалею зацікавлення й захоплення прилявних і виглядами на реальні успіхи. Емоція на рогатинському святі була ж доволі поміркована. Реальні успіхи? Треба підтримати гімназію ювилейним даром, притягнути до співпраці ті кола, що наслідком міжпартійних взаємин стояли від школи подальше, і треба дечого навчитися з 25-літньої історії рогатинської гімназії

Д. Л.

НОВИНКИ

— **ПРИЙМАЮ ЯК ДАВНІШЕ в моїм дентистичнім заведенні Сикстуська 17 від 9—1 і від 3—6. Пльомбовання зубів, штучні зуби і золоті, плятині і кавчуку. Насс.** 33 1-?

— **Робітня футер Юліяна Глушевського Львів, пл. Капітульна 3, І. пов. Тел. 54-6? Приймає футра до перехову на літо.** 1287 4-?

— **Взуття ріжного роду** поручає фірма Чорній і Беркк, Львів, Руська ч. 3. 324 9-10

— **Кооператива „Суспільний Промисл"** фабрика цикорії Луна, кави Пражінь і солодової кави прийме здібних пропагандисток для ведення пропаганди своїх виробів у Львові і на провінції. Кандидатки, що працювали вже в тому напрямі в тій самій бранжі та ті, що мешкають у Львові мають першенство. Зголошуватися письменно з поданням перебігу життя і свідоцтвами праці. — **Суспіль. Промисл** Львів XV., вул. Церковна 2. 372-?

— **„Тиждень Вселюдної Школи".** Під таким наголовком появилися в польській пресі статті, з котрих довідуємося, що саме цього місяця минає рік від оснування Комітету підтримки публичних вселюдних шкіл, котрий за один рік на терені Львівської Шкільної Кураторії приєднав 23.800 членів і зібрав 153.400 зол. Із зібраної суми видано підмог і безпроцентових позичок 139 громадам. В одним році викінчено

Вбивство поліційного агента на приказ ОУН?

Агенція „Всхуд" повідомляє: Слідство про вбивника поліційного агента в Жовкві С. Яцини закінчене. Слідство виявило, що Яцину вбито на приказ ОУН. С. Яцина в дні 21. вересня ц. р. вертав з концерту в Народнім Домі і тоді його вбито. Вже 28. вересня ц. р. поліція арештувала у селі Липині Гринька Куликівця, 21-літнього переплетника з Жовкви під замітом убивства. Крім того поліція арештувала в Жовкві Тараса Галапаца, 25-літнього міщанина і Володимира Касару, переплетника під замітом співучасти у вбивстві. Приказ убивства видала централя ОУН у Львові. Влада вже на слідах дальших учасників убивства. Гринько Куликовець позичив перед убивством плащ і капелюх від знакомих і це його зрадило. Всі арештовані заперечували свою вину. Прокуратор уже вніс до суду акт обвинувачення. Розправа відбудеться в половині жовтня.

—o—

(на терені Львівської Шкільної Кураторії) 220 шкільних кляс. Дальше довідуємося, що ініціятиву в цій справі взяло громадянство тому в свої руки, бо статистика виказує з року на рік приріст шкільної дітвори, а громади нових будинків не будують, бо не мають на це фондів. Через недостачу шкільних будинків на терені Львівської Шкільної Кураторії 3.061 дітей опинилося поза школою. Щоб лихові бодай частинно зарадити, Комітет організує в часі від 2—8. жовтня ц. р. „Тиждень Вселюдної Школи" в ціли придбання фондів і передачі грошевої допомоги тим громадам, що самі не в силі побудувати школи. Комітет рахує на жертви всього громадянства без ріжниці на національну чи релігійну приналежність, бо має на увазі добро всієї дітвори.

— **Концерт А. Рубінштейна.** Бюро Тірка повідомляє, що в четвер 4. жовтня у салі польського Музичного Товариства відбудеться 1. мистецький інструментальний концерт у цьому сезоні. Програму виконає Артур Рубінштейн, один з найчільніших сучасних піяністів. У четвер гратиме твори, яких ще у Львові ніхто не виконував.

— **Посол Бачинський скаржить.** Посол Бачинський, комісар „Народного Дому" заскаржив до суду відповідального редактора „Діла" за зміст недавно поміщеної статті.

— **Скасування почтових оплат за доручення.** У звязку зі знижкою почтової, телефонічної та телеграфічної тарифи, яка війшла в життя з 1. жовтня, дирекція пошт і телеграфів у Львові повідомляє, що з тимже днем скасовано оплати за доручення: почтових переказів, телеграфічних переказів і вартісних листів.

— **Поліція в львівських кінах.** В неділю 30. вересня ц. р. поліція під проводом ком. Ерліха перевела обдаву в кінах „Апольо", „Паляс", „Міраж", „Рай", „Пасаж" і „Пан". Поліція обставила всі двері. Опісля кількох поліцаїв входили на салю та переривано висвітлювання фільми. Поліція переводила контролю в тих кінах тому, що згадані кіна продають білети молоді обох полів нижче 18 років на недозволені фільми. І так кіно „Міраж" аж роїлося від гімназійних учеників і учениць. Поліція усунула молодь, а каса мусіла звернути гроші за закуплені білети. Власників кіна „Міраж" притягнено до судової відповідальности. Таксамо в кіні „Паляс" усунено багато молоді, нижче 18-ти років. У передсінку цього кіна арештовано злодія Ковальчука. В передсінку кіна „Апольо" арештовано злодія Кліновського. Майже половина публики в кіні „Пасаж" складалася з малолітних нижче 15-ти років, які захоплювались ревією. В операторні кіна „Пан" було кілька непокликаних осіб. Оператора притягнули до відповідальности. Облава поліції виявила, що в кінах аж роїться від молоді нижче 18 літ, яка приглядається з насолодою ріжним еротично-кримінальним фільмам та неморальним ревіям.

— **Львівська хроніка.** Трибунал засудив Войтіха Сметанського у Львові на 10 років вязниці за вбивство свого батька Йосифа. — При вул. Городецькій злодій Казимир Гольц тяжко зранив ножем свою колишню любку Софію Пеленську за те, що його покинула. Гольца арештувала поліція, а ранену Пеленську відвезла рятункова каретка до шпиталю. — Йосифі Зборовській, як здрімалася на лавці на Льоншанівці, вкрав злодій торбинку із срібним годинником, ключами та записками. — У військовому суді у вівторок 2. жовтня починається розправа проти рядовика Маньковського, який вбив свою мачуху.

— **Пропав гаєвий.** Йосиф Гаврилів з Козової коло Сколього, гаєвий з лісів барона Ґредля вийшов ще 26. вересня ц. р. з хати і дотепер не вернувся. Всякі розшуки не помогли. Здогадуються, що Гаврилова потайки вбито або його пожерли дикі звірі. Розшуки за Гавриловом веде поліція і селяни.

— **Краєва хроніка.** В Станиславові застрілився Ігнат Ґордзевич, касієр магістрату у своїм бюрі. — З вязниці у Перемишлі намагався втекти грізний бандит Плоскونь, який ширив пострах між населенням перемиського, ряшівського та ланцуцького повітів. — У неділю в Михайловичах коло Щирця невідомий справник застрілив 22-літню Катерину Войтик, коли вечером вертала з фестину. — В Бучині коло Бродів Павло Лучик зранився в бік вистрілом з кріса. Поліція веде слідство. — Із вязниці в Богородчанах утікли виломивши крати три злодії, Зіняк, Костяк і Ґерстенфельд. Їх зловили. — У Дрогобичі повстало жидівське „Т во святкування суботи", яке погрожує репресіями жидам, що не святкують суботи. — Бандит Цвітунь, якого постріляла золочівська поліція підчас погоні, зізнав, що його ватага виконала багато грабіжницьких нападів і забрала ок. сто тисяч зол. Виявив місце, де крадені річи закопані та подав назвища спільників. — З ями з кипячкою фірми „Малопольска" в Бориславі добули трупа 20-літньої Заячківської, що пропала ще 26. вересня. — Вояк, що стріляв до яструба, постріляв Івана Панчака з Бориниці (Дрогобиччина). Панчакові ампутували руку.— Вломники вкрали в тернопільському воєвідстві машину до писання вартости 500 зол.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Prinz-Gemahl.

Князь-муж. Знаний нам цей титул в Історії, спеціяльно нам — галичанам, ще від часів Марії Тереси. Скільки на цю тему є дотепів, анекдот і насміхів! Так ніби це страшенний встид бути чоловіком королевої, не будучи одночасно королем.

В останніх часах інституція прінцґемаля стратила свій компромітуючий посмак. Ніхто вже нині не сміється з „князь-мужа" голяндської королевої, який — хай з Богом спочиває — не був нічим іншим від князя Льотаринського, чоловіка Марії Тереси. Ба що більше. Наслідниця голяндського престолу, дівчина, кажуть, не першої юности і не надзвичайної краси, не може обігнатися від зальотників з ріжних королівських родів.

Зміну поглядів на князь-мужа спричинила не тільки рівноправність жінок, але й загальна і всестороння кріза.

Покійний король бельгів Альберт сказав раз (ще за свого життя!) до міністрів підчас наради над безробіттям: „Так-так, мої панове, і в моїм фаху є чимраз більше безробітних!"

Князі крови мають чимраз менше виглядів на королівські посади, бо людство переживає тепер період телячого захвату диктатурами, так, як колись республиками, а при обсаді диктаторських посад не дивиться на підпебіння. Син ковала — в Італії, син теребилюльки — в Німеччині, аби тільки мав один з другим виставучу бороду, сильний голос і тверду руку. Тому, як трапляється якась „партія", то за князями крови двері не замикаються.

Коли кріза дала себе відчути аж там, у стратосфері людства, то що говорити про приземні верстви! Тут вона притиснула людей сто раз сильніше і болючіше. Чиж можна дивуватися хлопцям, що стають прінцґемалями жінок, які мають добрі, або загалом якісь посади, що не стидаються цирувати панчохи і колисати діти, підчас того, як їх королеві заробляють по бюрах на хліб.

З одної сторони чому не мають безробітні парубки віддаватися, а довготерпеливі відданиці женитися, коли нині чимраз тяжче за посаду — для мужчин, а за мужа — для жінок.

Правда, такі відносини напевно витворять і спеціяльний тип мужчини і спеціяльний тип жінки.

Був я недавно в одній такій родині.

Входжу — застаю тільки чоловіка.

— Позвольте познайомитись — кажу — Я прийшов у такій-то справі...

— Вибачте — перериває мені, обертаючи стирку від посуди в руках — але я не знаю тієї справи. Прошу почекати на мою жінку.

В другій кімнаті зрепетувала дитина.

— Вибачте на хвилинку! — і побіг заціцькувати.

„А—а, а—а!
Спи дитинонько мала"...

Дитина втихомирилась і прінцґемаль вернувся назад та бавив мене аж до часу приходу королевої.

Ввійшла з розмахом, грюкнула дверми і зміряла мене гострим поглядом.

Я розповів ціль візити.

— Ти можеш іти, як не маєш часу — сказала до мужа. — Я вже дам відповідні інформації.

Заложила ногу на ногу, закурила „куба" і почала:

— Отже справа мається так...

Дитина знову заверещала і князь-муж побіг.

Ще довго в нашу розмову з панею дому впліталася колискова пісня, співана ліричним басом:

„А—а, коти два
Сірі-бурі обидва"...

Цікаво, чи в королівських палатах так само?!..

Галактіон Чіпка.

— **Засудили шофера за самоходову катастрофу.** Суд у Седльцах засудив шофера Чеслава Хилінського на 2 і пів року вязниці за те, що в дні 8. серпня ц. р. спричинив катастрофу під Садівним коло Любліну. Автобус упав до Бугу і тоді втопилося 18 осіб.

— **Арештували вуглевого барона.** На приказ прокуратора в Варшаві в готелі „Польонія" арештували вуглевого барона Нелькена, бо у звязку з аферою Потоцького викрили його надужиття на суму 10 міл. зол.

— **Маленький мозок у динозавра.** Д-р Рой Чапман Ендрус, директор Американського Музею Природничої Історії, оголосив звіт з розкопок для видобуття костей передпотопового динозавра, ведених цим музеєм у горах Биґ Горн у стейті Вайомінґ. Ендрус каже, що це перша звірюка того роду, на яку попав учений світ. Вона жила перед 140 міліонами літ і важила біля 30.000 фунтів. Дотепер відкрили цілу голову, довгу на 11 цалів у промірі. Тому не диво, що в цьому черепі містився мозок, що важив ледви одну унцію. Зате ціле тіло було довге на 50 стіп.

— **Совітська відплата Німеччині.** З Москви повідомляють, що совітський уряд взявся до відплати Німеччині за її неприязні кроки супроти СССР. Совітський уряд казав розібрати німецьку лютеранську церкву в Полтаві і засудив на каторжні роботи Ґустава Вірта, голову німецької лютеранської церкви на Україні і останньому десятилітті. Вірт жив у Харкові і його арештували в половині січня. За що, цього не проголошено.

— **Залишають масово продажу алькогольних напитків.** У Ню Йорку є 6.000 ресторанів, в котрих продають алькогольні напитки. З них 2.400 не буде старатись за відновлення дозволу продавати алькоголь. Таке оголошує предсідник організації власників ресторанів. Нові концесії розпочинаються в перших днях жовтня. Він подає причину того таку, що їм не виплачується платити високі оплати за дозвіл, а крім того ще й податок. Оплата за дозвіл на продаж алькогольних напитків коштує 1.200 дол. на рік, а крім цього самі напитки дуже дорогі, бо від їх виробу треба платити високий податок. Минулого року видано 36.000 дозволів.

— **20 родин закажених.** В однім селі над Дунаєм влада відкрила 20 прокажених родин, які займалися риболовством. Більшість прокажених мали відкриті рани. Румунська влада приказала зміцнити контролю над табором прокажених у Тістлешті.

— **Напад на ресторан.** У стейті Ілінойс у місцевости Сен Якоб бандити напали на ресторан, де сиділо чотирьох людей. Бандити стероризували присутніх і почали грабувати. Тоді власник ресторану витягнув швидко револьвер і одним стрілом убив одного з напасників. Почалася стріляннина підчас якої бандити застрілили двох присутніх, а двох зранили. Власник ресторану застрілив ще одного бандита. Тоді напасники зі страху перед поліцією втікли забравши зі собою тіла вбитих товаришів, які залишили на сходах шпиталю.

— **Про жидів у Ню Йорку з нагоди нового року.** З нагоди свята жидівського нового року („Рош Гашана") появилося багато новинок у Ню Йорку, найбільшому жидівському центрі світу. Читаємо м. ін., що жидівські свята коштують місто 125.000 дол. денно. Шкільна рада міста Ню Йорку оголосила свої жалі, що через жидівські свята місто мусить доплачувати до шкільного буджету по 125.000 дол. денно. Це тому так, що стейт Ню Йорк доплачує до шкільного буджету міста великі суми гроша на підставі пересічного числа учнів у школах. Тимчасом у часі жидівського нового року бракує по всенародніх школах разом 360.000 дітей і 6.000 учителів чи учительок. Вони не зголошуються до школи, бо це саме початок шкільного року, а приходять аж після початку науки. Міська рада висилає до стейту виказ фреквенції шкільних дітей і дістає далеко мен-

не, ніж дісталаб, колиб жидівські діти прийшли разом з іншими. При цій нагоді довідуємося, що повне число учнів у народніх прилюдних школах в Ню Йорку дійшло до 1,150.000 дітей.

— **Назва обов'язує.** Найліпшим прикладом цієї засади є мило Шіхт „Білий Олень". Його вигляд відповідає назві: є біле, сніжно біле і таке саме є білля випране милом Білий Олень. Не залишається на ній по пранні ані одна плямка, всілякий бруд зникає. При цьому мило „Білий Олень" хоронить білля, яке перетреває довгі роки.

Із судової салі.

ЗА ПРИНАЛЕЖНІСТЬ ДО ОУН.

В окружному суді в Перемишлі почалася розправа проти Ольги Стасів, яку обвинувачують у приналежности до ОУН. Боронить адвокат посол д-р Загайкевич. Акт обвинувачення твердить, що Ольга Стасів дістала в березні 1934. р. в Академічному Домі у Львові при вул. Супінського летючки для перемиського відділу ОУН. Летючки ті поліція найшла при ревізії. Обвинувачена до вини не почувається, а каже, що власничка крамниці вислала її до Львова, щоби розвідалася про ціни виробів фабрики „Фортуна". Валізу з летючками дала їй якась старша жінка, щоби в Перемишлі доручила п. Порембальській. Що було у валізі, обвинувачена тоді не знала.

З кіна.

КІНО АТЛЯНТІК: „ЧАР ВІДЕНСЬКОГО ВАЛЬСА".

Фільма ця називається в оригіналі „Оповідання з віденського ліску". „Віденський лісок" — фірма ресторанику за містом, де лунає вальс і ллється вино. Всміхнена, весела комедія з усіма прикметами фільм вироблюваних у наддунайській столиці. Те, чим колись була віденська оперетка, нині стає віденська фільма: легка, дотепна інтрига, щирий сентимент, що бере за серце і все ще той самий, непостарілий Штравсовий вальс.

Подорож молодої, знудженої американки до Відня, щоб нарешті самостійно працювати стає притокою до кількох „кві про кво". Мешканці Відня, що від часу війни бачили так багато прикладів, як міліони одного дня розсипуються, мріють і досі про той рідший приклад, як бідні стають нараз багатими. А що кожний із нас теж любить про це помріяти, то така фільма виливає як цілющий пластер на болючу рану. Грають дуже симпатичні артисти під проводом старого Шлезака, незрівнаного в ролі фіякра. Його міміка і кожний жест викликують бурю сміху. Маґда Шнайдер у головній ролі—дає дуже симпатичну креацію. Ґеорґ Александер, як звичайно творить тип трохи підозрілого джентельмена. Концерт віденської симфонічної орхестри — справжня насолода.

Величезна саля „Атлянтіку" була битком набита.

—o—

Спорт.

КРАЄВИЙ ТРИЗМАГ ЖІНОК.

Жіночий тризмаг, що відбувся минулої неділі у Львові, згуртував на старті аж... 4 змагунки. Цьогорічне мистецтво і нагороду „Карпатії" добула **Орися — Плай**, добуваючи рекордове число 85 точок. На другому місці опинилася Ніжанковська — Стріла з 65 точками. Різницею двох точок (62 т.) умістилася за нею Чайківська — Плай. Четверте й останнє місце заняла Колтунюк — УССК (33 т.) З провінціональних товариств не було на жаль нікого.

ПЯТИЗМАГ ЗА МИСТЕЦТВО СТУДЕНТА.

Цьогорічний пятизмаг за мистецтво українського студента зібрав на старті небувалу досі кількість, бо 17 змагунів; це неабиякий успіх. Всіх змагунів поділено на дві групи, на студентів та абсольвентів середніх шкіл.

Мистецтво добув студ політехніки **Сліпко — Черник** 2535.495 т.; 2. Мартинович — УССК з дрібною різницею 2535,375 т.; 3. Березовський — УССК 2073.12 т.; 4. Рожанківський Яр — Черник 2036.17 т.; 5. Круль — УССК 1932.12 т.; 6. Гаврилюк — Черник 1860.17 т.; 7. Захарків — УССК 1776.17 т.; 8. Полотнюк — Черник 1306.92 т.; 9 Поліщук — УССК 1299.27 т.; Щербинський не скінчив, бо впав при бігу на 200 м. і не скінчив.

У другій групі черговість була така: 1. Гнатейко — УССК 2339.345 т. (третій в загальнім точкуванні); 2. Марунчак — УССК 2155.345 т.; 3. Чорний — Плай 1880.32 т.; 4. Свидзинський — УССК 1892.97 т.; 5. Гладенький — Черник 1679.07 т.; 6. Заліпка — Плай 1667.595 т.; Флюнта — Роппик (Борислав) 1165.23 т. (чотирнадцятий в загальному точкуванні).

МИСТЕЦТВА У. С. С.

ОЛЕШИЧІ.

ЗБРУЧ — СОКІЛ (Судова Вишня) 6 : 0 (2 : 0).

Сокіл програв рішуче за високо, але перетомлений ïздою фірами (65 км.), не міг як слід розвинути якої небудь рішучіших акцій. Треба підчеркнути спокійну гру обох дружин. Суддював добре п. Харчибура з Яворова.

ТОВАРИСЬКІ ЗМАГАННЯ.

ПЕРЕМИШЛЬ.

БЕРКУТ — СПАРТАК 7 : 1.

Спартак грав без щастя, при тім не використав карного. Суддювали на зміну п. Лавецький і Гук.

ЛЬВІВ.

27. IX. ТРИЗУБ — СОКІЛ (Рудно) 5 : 1.

Тризуб переміг без труду сокільську дружину з Рудна, яка грала дещо за брутально.

30. IX. ТРИЗУБ — УРСК 4 : 1 (1 : 0).

УРСК був слабший від Тризуба під кожним оглядом. У другій половині суддя п. Пропінський (жид) приневолений був виключити двох змагунів УРСК-у за неспортову поведінку.

КРАЄВІ НАКОЛЕСНІ ЗМАГАННЯ.

Ці змагання не відбулися з причини заборони адміністраційної влади і відбудуться в дні 14. п. м. Зголошення змагунів слати до 10. п. м. Траса цих змагань іде, як це уже було подано, шосою Львів — Стрий — Львів.

ДЕНЬ ГІНЦІВ.

У дні 7. п. м. відбудеться у Львові на площі Сокола-Батька день гінців. Програма змагань: мужчини: 4×200 м, 3×1.000 м, 100 — 200 — 300 — 400 м, жінки: 4×75 м, 200—100—75—60 м.

ЛЬВІВ — ПЕРЕМИШЛЬ — СТРИЙ.

Міжмістові легкоатлетичні змагання Львова, Стрия і Перемишля відбудуться 13. і 14. жовтня в Перемишлі.

—o—

Листування Редакції.

Вп. М. Д., Броди „Спомин не піде

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Театри.

Великий Міський Театр.

Вівторок, 2. X. год. 8·15 Концерт Й. Шмідта.

Середа, 3. X. год. 7·30 веч. „Мархолт", І. Каспровича. Премера.

Театр Ріжнородностей.

Вівторок, 2. X. год. 7·30 веч. „Мякун" комедія Дейвіеса.

Середа, 3. X. год. 7·30 веч. „Мякун" комедія Дейвіеса.

Кіна.

АТЛЯНТИК: „Чар віденського вальса" (Лео Слезак, музика Штравса).

ГРАЖИНА: „Бару" і „Страшна ніч".

Закордонне радіо.

Вівторок, 2. жовтня 1934.

Відень (506,8) 17·30 Сучасні австр. пісні, 10·30 „Фр. Легар" муз. вок. попурі, **Братислава** (298,8) 15·55, 20·35 Концерт, **Кошиці** (259,1) 17·10, 17·35 Спів, **Прага** (470,2) 17·50 Югосл. пісні, **Париж** (1649) 12·00 Симф. концерт, 20·00 „Сніжинка" оп. Римського-Корсакова, **Білгород** (439,8) 19·30 Пісні, **Берлін** (356,7) 9·45 Для дітей, 16·00 Концерт, 20·10 Моцартівський веч., **Кенігсвустергавзен** (1571) 18·10 Валенштайнівська соната Бетовена (форт.), **Мінхен** (405,4) 16·00 Концерт, 19·50 „Марта" оп. Фльотова, **Будапешт** (549,5) 12·05 Циг. орх., 17·30 Скрипка, **Мілано** (368,6) 11·30 Легка музика, **Рим** (420,8) 13·05 Орхестра, 20·45 Вок. інстр. концерт.

Середа, 3. жовтня 1934.

Відень (506,8) 12·00 Концерт. 15·40 Для молоді, 16·10 Форт. твори Брамса, 16·55 Пісні, **Прага** (470,2) 15·55 Танк. муз., 21·00 Концерт, **Париж** (1649) 20·45 Симф. концерт, **Штрасбург** (349,2) 20·30 Вечір оперетох **Білгород** (439,8) 16·30 Спів, 19·35 Слов. музика, **Любляна** (569,3) 20·45 Спів. квартет, **Берлін** (356,7) 18·30 Камер муз (скрипка, форт.), **Кенігсвустергавзен** (1571) 18·55 Фінляндська муз., 21·00 „Проба в опері" ком. оп. Льорцінґа, **Кельн** (455,9) 17·15 Хор. пісні, **Мінхен** (405,4) 19·00 Муз. дрібнички, **Будапешт** (549,5) 17·00 Популярні арії в супр. циг. орх **Мілано** (368,6) 11·30 Тріо, 17·10 Кам концерт, **Рим** (420,8) 13·05 Легка музика, 20·45 „Корабель-марево" оп. Р. Вагнера.

Львівське радіо.

Вівторок, 2. жовтня 1934.

6·45 Ранішня авд. 7·50, 22·00 Рекл. концерт, 11·56 Сигн. часу, 12·03 Метеор. вістки. 12·05 Огляд преси, 12·10, 13·05 Концерт, 12·45 Листи від дітей, 13·00 Полуд. денник, 15·30 Експорт, 15·35 Збіж. біржа, 15·40 Сільва рерум, 15·45 Легка муз., пісоньки, 15·45 Скринька ПКО, 17·00 Віольончелевий ресітал, 17·25 Кухмови, 17·35 Р. Штравс: Симф інтермеццо (гр. пл. з поясненнями), 17·5 Почт. техн. скринька, 18·00 Львів. турист. бюлетен, 18·05 Пластичні вістки (т. зв. популярне мист.), 18·15 Концерт труб орх., 18·45 Чорновидність репортажів 19·00 19·30 Хор Дана, 19·20 Актуальна балачка, 19·50 19·56 Спорт. вістки, 20·45 Веч. денник, 20·55 Як працюємо, 21·00 Сим. конц орх., форт., 22·15 Танк муз., 22·45 Про вибір звання в давніх часах, 23·00 Комунікати, 23·05 Музика з гр. пл.

Середа, 3. жовтня 1934.

6·45 Ранішня авдиція, 7·50 20·15 Рекл. концерт, 11·57 Сигн. часу, 12·03 Метеор. вістки, 12·05 Огляд преси, 12·40 Концерт, 13·00 Полудн. денник, 13·05 Великі артисти як виконавці власних опер (гр. пл.), 15·30 Експорт, 15·35 Збіж. біржа 15·40 5 хв. вітру з в моря, 15·45 25-ті роковини тайного скавтівства в Галичині, 16·00 Гр. пл., Театр. нов. Сільва рерум. 17·00 Концерт муж. і хлоп. хору, 17·25 Для жінок, 17·35 Спів. форт. 17·50 Спорт порадник, 18·00 Наука стенографії, 18·15 Камер. концерт, 18·45 Чи та як можна боротися з кризою, 19·00, 19·30 Концерт манд. орх., 19·20 Балачка, 19·50, 19·56 Спорт. вістки, 20·00 Міцкевичівський веч. 20·45 Веч денник, 20·55 Як працюємо, 21·00 Шопенівський концерт. 21·30 Бал в нім. мові (з міжнар. зїзду географів), 21·43 Спів, 22·15, 23·05 Танк. музика.

БІРЖА.

ГРОШІ.

Долар у Львові у приватних оборотах 5·23 зол.

У Варшаві були такі курси: Льондон 26·02, Париж 34·89, Берлін 213·00, Цюріх 172·68, Амстердам 358·75, Прага 22·04, Італія 45·39, Ньюйорк кабель 5·24 1/4, Ньюйорк чеки 5·24 зол.

Акції та цінні папери.

Банк Польський 93·50 зол.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ".

„Маслосоюз" повідомляє, що в дні 1. жовтня п. р. кооперативам платив за:

	льоко Львів.
1 кг. масла десерового	1·90 зол.
1 л. молока	0·14 „
1 л. сметани	0·60 „
1 к. яєць	2·55—2·60 „

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 22 сот.

Тенденція на масло і яйця сильна, на молоко і сметану вдержана.

Маслосоюз повідомляє, що від 2. жовтня п. р. платить своїм доставцям за 1 кг. живої ваги птиці, льоко подвіря птахомясарні „М. С." у Львові (вул. Б. Глованього 23):

Курята і кури пріма	за 1 кг.	0·90	зол.
„ „ II кл.	„	0·50	„
Індики і пантарки пріма	„	1·00	„
„ „ II кл.	„	0·70	„
Качки I класа	„	0·70	„
„ II „	„	0·50	„

Тенденція спокійна.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло". Львів, Ринок 10.